

utser en, rust- och rotehållarne en och vederbörande landsting inom länet en; anhållande vi derjemte, att Särskilda utskottet måtte vidtaga den förändring i formuleringen, som utskottet finner lämplig.

Stockholm den 22 oktober 1892.

Joh. Sjöberg. Oskar Erickson. A. Andersson. G. W. Svensson.

N:o 7.

Af herr **A. Bokström**, om upphäfvande af 53 § värnpligtslagen m. m.

I underdånig skrifvelse den 11 maj 1891 har Riksdagen förklarat sig anse likställighet emellan de gotländske och rikets öfrige värnpligtige vara ett eftersträfvansvärdt mål och på grund deraf hemställt, det täcktes Kongl. Maj:t taga i öfvervägande, om och i hvad mån invånarne i Gotlands län må kunna i fråga om sättet för värnpligtens fullgörande likställas med rikets öfriga värnpligtige, samt för Riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Enligt det statsrådsprotokoll, som finnes bifogadt Kongl. Maj:ts till innevarande års lagtima Riksdag aflåtna nådiga proposition n:o 2, angående ändringar i värnpligtslagen, har Kongl. Maj:t, efter vederbörandes hörande, icke ansett sig kunna fästa åsyftadt nådigt afseende vid berörda underdåniga framställning, men enligt det statsrådsprotokoll, som är bifogadt Kongl. Maj:ts till innevarande urtima Riksdag aflåtna nådiga proposition n:o 2, angående ändrad lydelse i vissa delar af värnpligtslagen, har Kongl. Maj:t likväl funnit sig böra så till vida tillmötesgå berörda framställning, att undantagsbestämmelsen om att de

värnpligtige i Gotlands län skola vara befriade från tjänstgöring utom länets område må få bortfalla.

De undantagsbestämmelser, som icke ansetts kunna eftergifvas, skulle sålunda inskränkas till:

a) att värnpligten för invånare i Gotlands län inträder vid början af det kalenderår, under hvilket han fyller nitton år, och fortfar till och med det, under hvilket han fyller trettioåtta år; och

b) att den värnpligtige är, sedan han blifvit inskrifven, skyldig att för sin utbildning tjänstgöra under fredstid i nittio dagar, hvilken tjänstgöring skall fullgöras under tre på hvarandra följande år med sextiosex dagar under första samt tolf under hvartera de båda följande åren; dock att under år 1892 första årsklassen öfvas allenast trettio dagar och under år 1893 fyratiotvå dagar.

Då jag har en liflig öfvertygelse om att de fördelar, man genom sist nämnda undantagsbestämmelser trott sig kunna ernå, äro alltför obetydliga gent emot de olägenheter och vådor, som af desamma framkallas, och då, om det nu framlagda förslaget till ändringar i värnpligtslagen varder antaget, utan att den af Gotlands folkombud liksom af Riksdagen begärda likställigheten i berörda hänseende samtidigt tillvägbringas, tillfället dertill är för en möjligen lång framtid och kanske för alltid förloradt, så har jag icke ansett mig kunna underlåta att besvara den urtima Riksdagen med denna för Gotland och dess inbyggare ytterst viktiga angelägenhet, som visserligen icke saknar betydelse jemväl för riket i öfrigt.

Tacksamt må erkännas, att sedan år 1885 mycket är af Konung och Riksdag gjordt för utjemnande af den hårda undantagsställning, som allt sedan år 1811 varit gällande för beväringsskyldighetens utgörande i Gotlands län. I fråga om förplägning, underhåll, sjukvård och beklädnad vid de årliga vapenöfningarna har ändtligen full rättvisa gjorts mot den gotländska beväringen, och den olyckliga beväringskonventionen af år 1811, som genom sin obestämdhet och mångtydighet i synnerligen viktiga hänseenden stälde Gotlands befolkning utom lagen, har blifvit ersatt af en utaf Konung och Riksdag antagen värnpligtslag, densamma som gäller för rikets öfriga delar, ehuru med vissa inskränkingar för Gotlands län, hvilka, såsom man förestält sig, ansetts böra kvarstå intill dess det öfriga rikets beväringsväsende kunde varda utveckladt i jemnhöjd med hvad som beträffande öfningstid och årsklassernas antal redan vore för Gotlands län gällande.

Den på sistnämnda föreställning grundade förhoppningen om att den gotländska beväringen skulle komma till full likställighet i värn-

pligtshänseende med fastlandets beväring i samma ögonblick, som öfningstid och årsklassernas antal blefvo bestämda lika för hela riket, Gotland inberäknadt, förmörkades emellertid vid detta års lagtima riksdag genom regeringens då framlagda förslag till värnpligtslag, hvare väl föreslogs, att värnpligten i hela riket skulle i fredstid fullgöras å 90 dagar och att årsklassernas antal skulle utgöra 20, deraf 12 i beväringen och 8 i landstormen, men icke desto mindre skulle enligt samma förslag den gotländska beväringens undantagsställning i andra hänseenden i allt väsentligt såsom förut fortfara.

Hvad regeringen sålunda föreslagit blef ock af lagutskottet tillstyrkt, i strid med den mening, som vid 1891 års riksdag gjort sig inom utskottet och i Riksdagens begge kamrar gällande, med undantag dock deraf, att lagutskottet fasthöll vid sin år 1891 uttalade mening om önskligheten af att Gotlands stridskrafter må kunna användas till fastlandets försvar, och att därför likställighet i detta hänseende borde tillvägäbringas emellan Gotland och fastlandet.

Men icke ens detta steg emot likställighetsmålet kunde vid detta års lagtima riksdag tagas, enär, såsom bekant är, de föreslagna ändringarna i § 53 värnpligtslagen fingo dela samma öde, som drabbade öfriga föreslagna, mera genomgripande ändringar i denna lag.

Jag vågar emellertid nu vördsamt anhålla att få till den urtima Riksdagens bepröfvande hemställa, om Riksdagen för sin del finner de ofvan anförda undantagsbestämmelserna vara af den vikt och betydelse, att de fortfarande böra i värnpligtslagen kvarstå såsom en afvikelse från nämnda lags allmänna bestämmelser.

Den tidigare inskrifningsåldern i Gotlands län.

I sitt underdåniga yttrande den 24 augusti 1891 har chefen för generalstaben såsom sin mening uttalat, att något afseende icke bör fästas å förslaget, att värnpligtsskyldigheten i Gotlands län skulle, i likhet med hvad som gäller för riket i öfrigt, inträda med det år, hvar under den värnpligtige fyller 21 år. Bestämmelse om den tidigare inskrifningen i Gotlands län — för närvarande vid 19:e året — vore afsedd såsom gengäld för den i någon mån ökade börda, som § 53 värnpligtslagen pålägger gotlänningarne. Det vore vidare alldeles icke obevisadt, att den gotländska ynglingen tidigare än ynglingarne å fastlandet ernådde den kroppsutveckling, som för värnpligtens fullgörande vore

af nöden, och chefen för generalstaben synes hafva gjort sig mycken möda för att med siffror från läkarebesigtningssinstrumenten vid värnpligtsinskrifningarna styrka detta påstående. De dag efter dag återkommande långa marscherna, som på männens i ledet uthållighet och kroppskrafter ställa de största anspråken, voro icke heller att motse på Gotland, och till den kraftutveckling, som erfordrades för en kortvarig, en eller två dagar omfattande marschansträngning, för att hinna en hotad punkt af öns kuster eller den centrala befästade ställningen inom ön, eller till en dylik ensam stående, om ock betydlig kraftutveckling liksom i allmänhet till strid inom en befäst ställning, hvilken art af strid antagligen blefve hufvudsaken vid Gotlands försvar, voro unga trupper mycket egnade.

Jag hoppas, att det icke må anses alltför förmätet af mig, att jag vågar göra några erinringar emot dessa uttalanden.

Enligt mitt förmenande är det alldeles oberättigadt att, då det gäller personlig värnpligt, lägga en »i någon mån ökad börda» på invånarne i en enda landsända. Det må vara, att denna landsända anses mera hotad än de flesta andra, men Gotland är väl icke den enda punkten, som anses hotad. Såsom sådana nämnas också af framstående fackmän hufvudstaden, Karlskrona, Norrland m. fl. Ingen har emellertid djerfts ifrågasätta, att den på dessa punkter ökade krigsfaran skall motas med ökade värnpligtsbördor på den å dessa ställen befintliga befolkningen, men då det gäller Gotland, drar man icke i betänkande att tillämpa nämnda princip, hvilken orättfärdighet, enligt min mening, borde ligga öppen och klar för alla.

Tages den ökade bördan, såsom rätt och billigt är, bort, så behöfves det ingen gengäld till Gotlands befolkning, som då har att fullgöra det mått af personlig värnpligt, som staten vid de särskilda vapenslagen utkräver af alla sina dertill dugliga undersåtar. Den gengäld, som skulle ligga i bestämmelsen om den tidigare inskrifningsåldern i Gotlands län, synes icke heller kunna såsom en Gotland särskildt medgifven förmån högt skattas, enär enligt § 6 värnpligtslagen hvarje svensk man äfven före 21:a året är berättigad att blifva inskrifven och vapenöfvad, om han är till krigstjenst duglig och i öfrigt lämplig till den tjenst, hvartill han anmäler sig. Är den gotländska ynglingen, såsom chefen för generalstaben synes anse, krigsduglig vid 19 års ålder, så borde förmånen af tidigare vapenöfning kunna på grund af nämnda stadgande honom beredas, och någon särskild bestämmelse om en sådan förmån är i så fall obehöflig i den 53:e §.

Hvad nu särskildt angår den förebragta bevisningen för att den

gotländska ynglingen är tidigare utvecklad än ynglingarne på fastlandet, så nödgas jag erinra, att denna bevisning omöjligen kan tillmätas någon afgörande betydelse, enär

1:o icke en och samma besigtningssapparat kunnat användas för hela riket, och

2:o besigtningarna i Gotlands län verkstälts på 19-åringar och i öfriga delar af riket på 21-åringar.

Jag antar, att besigtningarna öfver allt äro samvetsgrant och pligt-troget utförda, men olika uppfattningar kunna göra sig gällande om besigtningssreglementets fordringar och hafva säkerligen haft sitt inflytande på besigtningarnas utfall. Särskildt och då värnpligtslagen förutsätter, att ynglingarne i Gotlands län skola inskrivas vid 19 års ålder, så är det väl icke alldeles oantagligt, att nittonåringarne der i regeln approberas, då de hafva den föreskrifna längden inne och äro så utvecklade i öfrigt som man af nittonåringar i allmänhet kan begära.

Under rubrik: Beväringssstyrkan och dess fördelning, har tillförordnade chefen för generalstaben i det underdåniga förslag till förbättrad härordning, som är kongl. propositionen n:o 1 bilagd, på sid. 42 och följande omförmält, hurusom särskilda komiterade år 1890 vidlyftigt afhandlat den viktiga frågan om kassering af värnpligtige såsom oförmögne till krigstjänst, och hafva dessa komiterade bland annat anfört:

»Många värnpligtige, som nu godkännas, äro af den kroppsbeskaffenhet, att de knappast kunna uthärda de jemförelsevis lindriga ansträngningarna af ett kort beväringssmöte, synnerligen ej då fråga blir att med full fältutrustning företaga en fältmarsch. Af helsoskäl måste en del befrias från dylika ansträngningar och endast deltaga i den lindrigare tjenstgöringen på sjelfva mötesplatsen.» — — — »Redan vid magthållandet af den verkligt krigsdugliga delen af hären fordrar under nittonde århundradets krigföring stora ansträngningar, i följd af den ovana vid fältlifvet, som är oskiljaktig från nutidens efter ringa förberedelser mobiliserade värnpligtshärar, och det kan ej annat än betecknas såsom ett fel att ytterligare öka dessa svårigheter genom att i härens led insätta folk, som man vet icke förmår uthärda fältlifvets besvärligheter och som därför måste verka förlamande på hela krigets gång.» — — — »Då det gäller blott 42 dagars fredsöfning, underlåtes ofta det stränga tillämpandet af gällande besigtningssreglementes föreskrift, att en beväringssyngling för att godkännas skall hafva de kroppskrafter, som sätta honom i stånd att med full fältutrustning uthärda ett fälttågs ansträngningar.»

Männe icke dessa uttalanden gifva vid handen, att de hittills er-

hållna kassationsciffrorna särskildt i Gotlands län icke kunna tillmätas någon afgörande betydelse?

Tydligt är ock, att de sjukdomar, för hvilka den menckliga organismen är utsatt och som till sist medföra dess död, framträda med ökad tydlighet ju äldre menniskan blir, och det borde derfor alls icke förvåna, att bland tjuguettåringarne flere af denna anledning kasseras än bland nittonåringarne. Gjordes undersökningarna på sjuttonåringar, vare sig de anställas på fastlandet eller på Gotland, skulle desamma till äfventyrs lemna ett än mera lysande resultat än de gjorda undersökningarna å nittonåringarne i Gotlands län, men deraf följer alldeles icke, att sjuttonåringarne äro krigsdugliga.

I hvad mån och under hvilka väderleksförhållanden den gotländska beväringens uthållighet och kroppskrafter kunna komma att genom marscher vid ett krigsutbrott sättas på prof, kan ingen förutsäga. Krigsutbrottet kan väl tänkas inträffa redan i mars månad, och Gotland med 27 qvadratmils ytvidd erbjuder många anfallspunkter. Marscherna kunna blifva många och långa, och en hvar, som här fått bevittna, huru ytterligt medtagna en del af beväringen här visat sig vara efter den i sommarens fågring företagna marsch på tio kilometer, som lärer vara i instruktionen för beväringsofningarna föreskrifven och hvarunder packningen är reducerad till kappa och vattenflaska — således utan rensel med dess innehåll, verktyg, mattornist med reservportioner samt skarp ammunition — måste på det lifligaste beklaga, om ynglingen med så utvecklade kroppskonstitution skulle komma att under den kallare årstiden, möjligen på uppblötta vägar, föras mot fienden. De skulle hop- tals duka under för en sådan ansträngning, långt innan den hotade punkten vore hunnen, och till att sålunda ändamålslost uppoffras, är den gotländska ungdomen likväl allt för dyrbar.

Marschen till den omordade centrala befästade ställningen liksom äfven striden inom detta skyddsvärn, hvilken art af strid skulle blifva hufvudsaken vid Gotlands försvar, torde icke påkalla annan erinran, än att denna såsom det visat sig mycket kostsamma befästade ställning i verkligheten icke finnes till annorlunda än på papperet.

Men det må nu vara huru det vill och kan med påståendet, att de gotländska ynglingarne äro tidigare utvecklade än fastlandets. Ett är visst: att de gotländska ynglingarne vid 21 års ålder äro väsentligen mera utvecklade och kraftiga än de voro vid 19 års ålder, och en framflyttning af inskrifningsåldern till 21:a året skulle sålunda vara en förstärkning i det gotländska försvaret.

Men vår krigsstyrelse, som erkänner, att de gotländske försvars-

krafterna, som sakna stöd af stam, äro svaga, vill icke veta af denna förstärkning. När Riksdagen, som enligt grundlagen representerar svenska folket, Gotlands invånare deri jemväl inberäknade — stödjande sig på grundlagsenligt valde gotländske representanters i Andra Kam-maren enstämmiga yrkande och på de enhälliga uttalanden om bere-dande af full likställighet mellan Gotlands och det öfriga rikets be-väring, som under sommaren år 1891 gjorts vid under ordförandeskap af landshöfdingen i länet i dess olika delar hållna offentliga möten — erbjuder en sådan förstärkning, så anser chefen för generalstaben, att något afseende derå icke bör fästas, och denna mening har sedermera gjort sig gällande äfven inför Kongl. Maj:t.

Jag vågar emellertid hoppas, att Kongl. Maj:t skall få anledning att taga denna angelägenhet i förnyad nådig ompröfning, och att ut-gången då skall blifva en annan.

Ur chefens för landtförsvarsdepartementet anförande till statsråds-protokollet den 14 november 1890, hvilket blifvit inom Riksdagen i tryck utdeladt, må det tillåtas mig att här anteckna några upplysningar om den ålder, vid hvilken inom de särskilda europeiska staterna skyl-digheten att deltaga i aktiv krigstjänst inträder:

vid 20 års ålder:

i Tyskland, Italien, Spanien, Nederländerna, Belgien och Schweiz;

vid 21 års ålder:

i Österrike-Ungarn, Frankrike, Ryssland, Portugal, Bulgarien, Grek-land och Sverige utom Gotlands län;

vid 22 års ålder:

i Finland och Rumänien;

vid 23 års ålder:

i Danmark och Norge.

Ingen annan europeisk stat, icke ens någon af de sydligare staterna, har således vågat sätta värnpligtens inträde så lågt som till det nittonde året, hvilket är lagbestämdt för invånarne i Gotlands län, och våra grannstater Norge och Danmark äro så aktsamma om sitt lands ungdom, att dess användande i aktiv krigstjänst icke är tillåten förr än med det tjugutredje året.

Vid 1856—1858 årens riksdag föreslog Kongl. Maj:t, att beväring-åldern i riket med undantag af Gotlands län skulle framflyttas till tju-gu-andra åldersåret, och detta med stöd af kongl. sundhetskollégii me-ning derom, »att den svenske ynglingen, uppfödd under inflytelsen af ett hårdt och kroppens utveckling fördröjande klimat, i allmänhet det år, han efter nu gällande stadganden inträdde i beväringåldern, icke

egde den kroppsstyrka och de krafter, som oundgängligen erfordrades för att kunna bestå ett fälttågs mångfaldiga mödor, umbäranden och ansträngningar.»

Vid detta års lagtima riksdag yttrade i Riksdagens Första Kammarare generaldirektören för medicinalstyrelsen herr Almén rörande det ifrågasatta bibehållandet af den tidigare värnpligtsåldern i Gotlands län, bland annat, följande:

»Om en tidigare tidsålder anses mindre lämplig för Europas öfriga stater, må man väl erkänna, att den är ännu mindre lämplig för nordens söner, der utvecklingen i allmänhet är betydligt senare. Man skulle möjligen kunna tro, att gotlänningarne voro tidigare utvecklade än andra landskaps invånare, därför att antalet kasserade af Gotlands värnpligtige är särdeles ringa i jemförelse med förhållandet annorstädes. *Men det ringa antalet kasserade beror icke på en tidigare utveckling utan på andra skäl, som jag här förbigår.*»

Hos de medicinska auktoriteterna i vårt land, hvilkas på sakkunskap grundade mening i en fråga såsom den här förevarande borde ega en afgörande betydelse, synes sålunda icke vara att påräkna något stöd för den undantagsbestämmelsen, att värnpligtige i Gotlands län skola vid 19 års ålder vara förbundne till aktiv krigstjenst.

Öfningstidens fördelning på 3 i stället för 2 år.

För denna bestämmelse finnes enligt chefens för generalstaben utlåtande två skäl. Det ena, som förut blifvit inför Riksdagen framhållet, vore det, att, då en värnpligtsklass i Gotlands län icke är talrik nog att bilda högre truppförband än kompani, två klasser beväring måste på en gång sammandragas, på det befäl och manskap måtte komma i tillfälle att undergå öfning jemväl i bataljonsförband.

Enligt de för hela riket med undantag af Gotlands län föreslagna bestämmelserna skulle första årsklassen öfvas 68 dagar och den andra 22. Om det nu, såsom chefen för generalstaben framhållit, är nödigt att öfva den gotländska beväringen jemväl i bataljonsförband, hvilket förutsätter sammandragning af två årsklasser, så, och i all synnerhet om öfningstiden i sin helhet nu varder utsträckt till 90 dagar, synas några oöfverstigliga hinder för en sådan anordning icke förefinnas äfven i det fall, att öfningstiden jemväl för Gotlands län varder fördelad på två år. Enligt hvad jag från sakkunnigt håll inhemtat, kan nemligen

andra årsklassen inkallas, när den första hunnit tillräckligt öfvas för att kunna deltaga i vidare öfning tillsammans med den andra årsklassen, exempelvis efter 44 dagars öfning. Mot en sådan sammandragning må betänkligheter hafva förefunnits, då hela öfningstiden varit inskränkt till 54 dagar, men med 90 dagars öfningstid äro ju förhållandena väsentligen förändrade.

Det andra och vida viktigare skälet, som i år för första gången framlagts för Riksdagen, vore den omständigheten, att Gotlands infanteriregemente icke hade annan stam än den fåtaliga af hufvudsakligen till rekrytering af underbefäl afsedda volontärer, som enligt 1886 års riksdagsbeslut finge vid regementet anställas. Vid mobilisering komme sålunda »männen i ledet» att bestå nästan uteslutande af värnpliktige, och äfven vid de mobiliserade artilleriafdelningarne komme, oaktadt för dem en stamstyrka i samma bemärkelse som för truppafdelningarna å fastlandet vore att påräkna, proportionen emellan stamsoldater och beväring att varda vida ofördelaktigare än å fastlandet. De mobiliserade truppafdelningarna komme vidare att, såsom en följd dels af stammens otillräcklighet och dels af nödvändigheten att för den isoleradt liggande ön uppsätta en proportionsvis större styrka än å fastlandet, i vida högre grad än derstädes taga beväringen i anspråk. Linieafdelningarna å Gotland komme sålunda att sammanfattas af minst 8 klasser, under det att i fastlandets linieafdelningar af infanteriet och trängen inginge endast 3 å 4 klasser, och vid öfriga vapenslag än mindre antal. Men linieafdelningarna i allmänhet och ej minst de på Gotland måste vara dugliga att genast vid krigsutbrott gå emot fienden.

Fördelades nu de gotländska beväringsofningarna under fred på allenast två år, blefve följd den, att linieafdelningarna, i hvilka, derest mobilisering komme att ega rum på våren, den då ööfvade första klassen ej kunde insättas, måste komma att upptaga beväringmän, som sedan 7 å 8 år ej varit underkastade någon slags öfning, ett sakernas skick, som chefen för generalstaben så mycket mindre ansett sig kunna förorda, som, enligt hans uppfattning, den tredje beväringsofningen, just till undvikande af nyssnämnda olägenhet, borde försiggå under 5:e eller 6:e beväringsåret.

Det måste medgifvas, att det är en betänkelig svaghet i den gotländska beväringsinstruktionen derutinnan, att dess infanteriafdelning saknar stödet af erforderligt stammanskap, men man torde dervid icke böra förbise, att den roterade jorden på Gotland verkligen uppstått till stam lämpligt manskap, ehuruval att detta blifvit disponeradt till sjöförsvaret. Vid sådant förhållande kan väl ifrågasättas, om det är

med rättvisa och billighet förenligt, att bristen på stam vid infanteri-afdelningen i Gotlands län bör afhjelpas genom en ökad börda å de värnpligtige i detta län. Dertill kommer ytterligare, att den här föreslagna åtgärden, åtminstone enligt chefens för generalstaben mening, måste vara alldeles otillräcklig att fylla berörda brist, vid hvilket förhållande den ökade bördan synes blifva i det närmaste ändamålslös.

Om tjänstgöringens fördelning på 2 år under angifna förutsättningar skulle vålla, att linien komme att upptaga beväringmän, som sedan 7 å 8 år ej varit underkastade någon öfning, så blir det med tjänstgöringstidens fördelning på 3 i stället för 2 år icke mera vunnet, än att linien då komme att upptaga beväringmän, som ej på 6 å 7 år undergått någon vapenöfning, och dermed synes det vara påtagligt, att man icke med denna afvikelse från den allmänna värnpligt-lagens bestämmelser vinner det dermed afsedda ändamålet: linietrupper, dugliga att utan stöd af erforderlig stam genast vid krigsutbrott gå emot fienden. För Gotlands befolkning är denna afvikelse ganska betungande, på samma gång som densamma vid värnpligtiges flyttningar gifver anledning till åtskilliga olägenheter och missförhållanden. En undantagslagstiftning för detta ändamål kan svårligen anses oafvisligen nödig.

Vill man verkligen afhjelpa den påpekade bristen i den gotländska försvarsorganisationen, så måste tydligen andra utvägar anlitas, men derom är här icke platsen att tala.

Jag har vid några föregående tillfällen tagit mig friheten att inför Riksdagen uttala min mening angående beskaffenheten af den undantagslagstiftning rörande beväringsskyldighetens fullgörande, som för invånarne i Gotlands län varit alltsedan år 1811 gällande, och jag anhåller att vid detta tillfälle få dertill ytterligare foga några ord.

Man har hos Gotlands befolkning trott sig märka en viss benägenhet att isolera sig från den öfriga världen, och att särskildt moderlandets förhållanden och intressen skulle vara för densamma allt för främmande. Om så är förhållandet, kan det emellertid förklaras dermed, att Gotlands befolkning i århundraden ända till i senare tider varit i följd af bristfälliga kommunikationsanstalter afstängd från hvarje lifligare beröring med moderlandet, och är det att hoppas, att den nu rådande lifligare samfärdseln skall ostörd få fortgå, samt att nämnda anmärkning skall blifva allt mindre befogad.

Nämnda sinnesriktning hos Gotlands befolkning har emellertid haft och har fortfarande ett icke oväsentligt stöd i ofvannämnda undantagslagstiftning, som ännu stadgar, att Gotlands beväring icke får användas till rikets försvar, och som nästan synes gifva vid handen, att Gotland icke är af statsmagterna fullt erkändt såsom en till det hela väsentligen hörande del af Sveriges rike.

Då Kongl. Maj:t för Riksdagen framlägger en, »så vidt förhållandena medgifva helgjuten och i alla sina detaljer fullt genomförd härordning» byggd på grunden stam och beväring, får Gotlands län i värnpligtslagen sin särskilda, här ofvan omförmälda §. Af de nämnda förslag bilagda staterna kan iuhemtas, att förhållandena medgifvit förslag om, bland annat, en ny chefslön för det gotländska artilleriet. Deremot hafva förhållandena icke medgifvit förslag om tillökning i antalet volontärer, nu 140 korpraler och vice korpraler samt 40 menige eller tillhoppa 180 man, hvilka äro infanteriregementets stamsoldater. Systemet stam och beväring framträder sålunda här i den märkliga proportionen: en stamsoldat på hvar adertonde beväringssman eller, om korpraler och vice korpraler frånräknas, en menig stamsoldat på hvar åttionde beväringssman, under det att på fastlandet kan räknas minst en stamsoldat på hvar femte eller sjette beväringssman. I denna detalj synes dock, hvad Gotland angår, systemets helgjutenhet lemna mycket öfrigt att önska, och då 10½ månaders öfning enligt sakkunniges uppgift är den minsta möjliga för en beväring, som saknar stam, så vill det nästan synas, att man väntar underverk af de nittio dagarnes tillämpning på den gotländska beväringens öfningar.

Gotland, som i senare tider fått upprepade, officiösa meddelanden af innehåll, att det i händelse af ett fiendtligt anfall får reda sig med sina försvarskrafter bäst det gitter, får sålunda onekligen i den ofvannämnda härordningen sitt försvar för sig, sådant det är och kan vara.

Dessa omständigheter äro emellertid icke egnade att väcka och underhålla den samhörighetskänsla, som eljest förmår till ett helt förena befolkningen i ett lands skilda delar och göra dem med hvarandra solidariska icke allenast i medgång utan ock i tider af motgång, nöd och fara.

I större eller mindre mån kunna de förefintliga bristerna i Gotlands försvarsanstalter härledas från eller förklaras genom mer omförmälda undantagslagstiftning, som alltför länge fått förrycka och neddraga den för Gotlands befolknings framtida trefnad och lycka så ytterst viktiga och jemväl för riket i dess helhet ingalunda oviktiga frågan om Gotlands försvar till nästan en provinsiel angelägenhet, egnad att

gifva näring åt en bygdepolitik, för hvilken icke alltid de högsta och bästa synpunkterna äro de bestämmande.

Jag kan därför icke annat än på det lifligaste önska, att hvad som af nämnda undantagslagstiftning ännu återstår nu måtte ur värnpligtslagen fullständigt utplånas, och vågar jag vördsamligen anhålla, att Riksdagen, som år 1891 förklarade sig anse likställighet emellan de gotländske och rikets öfrige värnpligtige vara ett eftersträfvansvärdt mål, dertill ville skänka sin medverkan.

På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra, vågar jag hemställa,

att Riksdagen för sin del ville, med upphäfvande af § 53 värnpligtslagen den 5 juni 1885 sådan nämnda § lyder i lagen den 5 mars 1886, besluta att nämnda lag med de ändringar deri, som med föranledande af Kongl. Maj:ts till innevarande års urtima Riksdag af-låtna nådiga proposition n:o 2 kunna varda beslutade, skall tillämpas och gälla jemväl för invånarne i Gotlands län.

Stockholm den 22 oktober 1892.

Aug. Bokström.

Häruti instämma:

Ludvig Norrby.

P. Larsson.